

ET

ET

ET



EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 7.5.2008
KOM(2008) 238 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE NING
EUROOPA KESKPANGALE**

**EMU@10 – majandus- ja rahaliidu edusammud ja ülesanded pärast kümnet
tegutsemisaastat**

{SEK(2008) 553}

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE NING
EUROOPA KESKPANGALE**

**EMU@10 – majandus- ja rahaliidu edusammud ja ülesanded pärast kümnet
tegutsemisaastat**

AJALOOLINE SAMM

Euroopa juhid tegid 2. mail 1998 ajaloolise otsuse võtta kasutusele ühisraha euro. Majandus- ja rahaliidu (EMU) viimasesse etappi jõudmine 1. jaanuaril 1999 oli murrang Euroopa integratsioonis. Murrang oli majanduslik, kuid see oli Euroopa elanikele ja muule maailmale selge poliitiline märk, et Euroopas on võimalik teha kaugeleulatuvaid otsuseid, et luua ühine ja jõukas tulevik mandril, mis on liiga tihti kannatanud sõdade ning majandusliku ja poliitilise ebastabiilsuse tõttu. Majandus- ja rahaliidu asutamine on kõige olulisem majandusreform alates Bretton Woodsi süsteemi loomisest ning see julge samm ja pretsedent Euroopa majanduse lähiajaloo muutis maailmajanduse keskkonda.

Kümme aastat pärast loomist on euro vaieldamatult edukas. Ühisrahast on saanud Euroopa sümbol, mida euroala elanikud peavad Euroopa integratsiooni üheks kõige positiivsemaks tulemuseks koos ELi piires vaba liikumise võimaluse ja Euroopas valitseva rahuga. EL tähendab euroala iga teise elaniku jaoks ühisraha. Majandus- ja rahaliit on taganud makromajandusliku stabiilsuse ning soodustanud piiriülest kaubandust, finantsintegratsiooni ja investeerimist. Eurot kasutati algselt 11 riigis ja 2008. aasta alguseks oli see arv suurenenud 15ni ning suureneb veelgi. Majandus- ja rahaliidul on strateegiline tähtsus ELis ja kogu maailmas, kus Euroopast on saanud makromajanduslik stabiliseeriv jõud, mis on eriti tervitatav praegu, mil rahaturud on ebastabiilsed.

Kuigi euro on selgelt edukas, **ei ole ühisraha mõnesid algseid ootusi seni täitnud.** Tootlikkuse ja eelkõige tootlikkuse kasvu näitajad on olnud madalamad kui teistes arenenud majandusega riikides ning mure sissetuleku ja rikkuse õiglase jaotumise pärast on kasvanud. Lisaks on nüüd süvenenud mitmed olulised probleemid, mis ei olnud majandus- ja rahaliidu kavandamise ajal veel esile kerkinud või hakkasid alles ilmnema. Üleilmastumine kiireneb ja loodusvarad vähenevad järjest. Kliimamuutuse ja elanikkonna vananemise mõju avaldavad täiendavat survet majanduse kasvuvõimele. Peale selle avaldab üleilmne ebastabiilsus survet euro vahetuskursile ja liikmesriikide rahandussüsteemide toimimisele. Kuigi iga laienemisringiga muutub euroala majanduse struktuur järjest dünaamilisemaks, mitmekesisub majandus- ja rahaliit samal ajal, mistõttu peab majandus olema kohanemisvõimelisem.

Käesolevas teatises ja sellega kaasas olevas aruandes¹ **hinnatakse majandus- ja rahaliidu kümne esimese aasta kogemusi, määratakse kindlaks euroala eesmärgid ja probleemid ning esitatakse poliitikakava, et majandus- ja rahaliit oleks jätkuvalt edukas.**

¹ SEK(2008) 553 „EMU@10 – majandus- ja rahaliidu edusammud ja ülesanded pärast kümnet tegutsemisaastat”.

ESIMESE KÜMNE AASTA PEAMISED KORDAMINEKUD

Euro kasutuselevõtt oli **suur muutus** osalevate liikmesriikide ja ka teiste riikide **makromajanduslikus keskkonnas**. Ühtne rahapoliitika koos liikmesriikide kooskõlastatud eelarvepoliitikaga on soodustanud makromajanduslikku stabiilsust. Minevikku on jäänud vahetuskursi reguleerimine, mis perioodiliselt mõjutas Euroopa riikide majandust. Euroopa Keskpank, kelle pädevuses on euroala rahapoliitika, taastas kiiresti usaldusväarsuse. Eelarvedistsipliin on paranenud märkimisväärselt, kusjuures seda on tugevdanud stabiilsuse ja kasvu pakt. Euroalal on majandus- ja finantsintegratsioon olnud kiirem kui mujal ELis ja euroala vastupanuvõime välisšokkidele on paranenud. Edu on saavutatud mitmes valdkonnas, nagu iseloomustavad järgmised näited.

Rahapoliitika on hoidnud pikaajalised inflatsiooniootused püsivalt lähedal näitajale, mis vastab Euroopa Keskpanga hinnastabiilsuse määratlusele. Majandus- ja rahaliidu esimesel kümnel aastal oli keskmine inflatsioonitase veidi üle 2 % võrreldes 3 %ga 1990. aastatel ja 8–10 %ga 1970. ja 1980. aastatel. Nominaalsed intressimäärad on alates euro loomisest langenud keskmiselt umbes 5 %-le võrreldes 9 %ga 1990. aastatel ja 12 %ga 1980. aastatel. Reaalsed intressimäärad on langenud majandus- ja rahaliidus mitme kümnendi madalaimale tasemele isegi nendes riikides, mis olid kõige stabiilsemad enne euro kasutuselevõttu. Tuleb tunnistada, et inflatsioon on hiljuti kiirenenud peamiselt naftahindade ja kaupade hindade tõusust tingituna, kusjuures finantsturgude ebastabiilsuse tõttu on majapidamiste ja ettevõtjate jaoks laenutingimused karmistunud. Samas prognoositakse, et välissurve vähenemisel langeb inflatsioonitase ja laenutingimused normaliseeruvad, isegi kui naftahinnad ja kaupade hinnad jätkuvalt tõusevad suure nõudluse tõttu kiiresti kasvava majandusega arengumaades.

Eelarvepoliitika on toetanud makromajanduslikku stabiilsust majandus- ja rahaliidus. Eelarvet on viimasel paaril aastatel märkimisväärselt tugevdatud: 2007. aastal oli eelarvepuudujääk kõigest 0,6 % SKTst võrreldes keskmiselt 4 %ga 1980. ja 1990. aastatel. Stabiilsuse ja kasvu pakti reformimine 2005. aastal mitte ainult ei aidanud kaasa eelarvedistsipliini tugevdamisele, vaid soodustas ka ülemäärase eelarvepuudujäägi jätkusuutlikumat korrigeerimist, kuna vähendati ühekordsete meetmete kasutamist. Protsükliline eelarvepoliitika ei ole veel täielikult kadunud, kuid see on märkimisväärselt vähenenud. Tänu sellele ja viimase paari aasta ootamatule maksutulule tekkis olukord, kus euroala ühegi riigi ülemäärane eelarvepuudujääk ei ületanud 2007. aastal 3 % ja euroala eelarvepuudujäägi näitaja (0,6 % SKTst 2007. aastal) oli mitme kümnendi madalaim. Euroala viieteistkümnest riigist kümnes oli eelarve 2007. aastal ülejäägis või peaaegu tasakaalus.

Majandus- ja rahaliit **on soodustanud majandus- ja turuintegratsiooni**. Vahetuskursiga seotud riskide kadumine ja piiriüleste tehingute väiksem maksumus on aidanud arendada ühtset turgu ja integreerida tooteturge. Euroalasisesed kaubavood moodustavad praegu ühe kolmandiku euroala SKTst võrreldes ühe neljandikuga SKTst kümme aastat tagasi ning kättesaadavad hinnangulised näitajad osutavad, et kõnealuste kaubavoogude suurenemine on kuni 50% ulatuses tingitud sellest, et vahetuskurss ei ole enam kõikuv. Lisaks moodustavad euroalasisesed otsesed välisinvesteeringud praegu ühe kolmandiku SKTst võrreldes algse ühe viiendikuga. Hinnangulised näitajad osutavad sellele, et kuni kaks kolmandikku sellest kasvust on otseselt seotud ühisraha loomisega. Kõnealused arengutendentsid on omakorda võimaldanud mastaabisäästu märkimisväärselt ära kasutada, tihendanud konkurentsi ja tuntavalt tõhustanud tootlikkust. Samuti on kapitalikuludega seotud riskipreemiate vähendamine suurendanud kapitalimahutust, mis on praegu ligikaudu 22 % SKTst ja seega

kõrgemal tasemel alates 1990. aastate algusest. Üldiselt prognoositakse, et ühisraha on tänu erinevatele kõnealustele teguritele aidanud alates euro loomisest tõsta tööjõu tootlikkust tunnis isegi kuni 5 %.

Euro on andnud **olulise tõuke rahaturgude integratsioonile**. Euroala pankadevahelised rahaturud on täielikult integreeritud, kusjuures alates 1999. aastast on piiriüleseid pankadevahelisi tehinguid järk-järgult laiendatud. Pankade piiriülene tugevnemine on kiirenenud: 16 kõige suuremat pangakontserni hoiavad praegu üle 25 % oma ELi varadest väljaspool koduriiki. On tekkinud eurodes väeringustatud märkimisväärne erasektori võlakirjade turg, kusjuures aastane koguemissioon on üle 1 triljoni euro ja see ületab nüüd märkimisväärselt avaliku sektori emissiooni, mis on ligikaudu 800 miljardit eurot. Samuti on aktsiaturgude integreerimine toimunud kiiremini kui mujal ning teistes euroala riikides hoitavate aktsiate osakaal on tõusnud 20 %-lt 40 %-le. Rahaturgude infrastruktuuri on täiustatud ja hulgimüügiturul pakutavaid piiriüleseid finantsteenuseid on edasi arendatud, samal ajal kui ühtne euromaksete piirkond peaks kõrvaldama riigisiseste ja piiriüleste jaemaksete vahelised erinevused. Samal ajal on finantsteenuste tegevuskava rakendamine ja Lamfalussy komiteede töö aidanud õigusnorme ja järelevalvet teatud määral lähendada.

Majandus- ja rahaliit **on aidanud parandada euroala vastupanu erinevatele ebasoodsatele välismõjudele**. Esimesel kümnendil tabasid euroala mitmed välisšokid, mida seostatakse üleilmse majandustsükliga ning eelkõige internetifirmade kriisi ja sellele järgnenud majanduskasvu aeglustumisega Ameerika Ühendriikides 2000. aastate alguses. Samas aeglustus kümnendi alguses euroala majanduskasv selle tagajärjel tunduvalt vähem kui võrreldavatel juhtudel enne ühisraha kasutuselevõttu. Tundub, et suurenenud vastupanuvõime aitab taas kaitsta euroala maailma rahaturgude praeguse ebastabiilsuse halvimate mõjude eest. Samuti on vastupanuvõimet suurendanud inflatsiooniootuste kinnistamine, aga ka majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva Lissaboni strateegia raames läbiviidud reformid ning eelarvedistsipliini uuendamine stabiilsuse ja kasvu pakti reformi raames.

Olulist kasu on saanud majandus- ja rahaliidu liikmesriigid, kes osalevad järelejõudmisprotsessis. Makromajanduslik stabiilsus ja madalad intressimäärad koos ühtekuuluvuspoliitika ning struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi toetustega on loonud tingimused kiireks järelejõudmiseks. Usaldusväärse majanduspoliitika positiivset mõju on tugevdanud liikmesriikide rahaturgude areng ja nende integreerimine ülejäänud euroalaga. Seepärast leiavad ELiga alates 2004. aastast ühinenud 12 liikmesriiki, et osalemine majandus- ja rahaliidus on väga kasulik, seda enam, et kolm neist on juba edukalt euroalaga liitunud ning Slovakkia on valmis liituma 2009. aastal.

Euro on selgelt muutunud **maailmas tähtsuselt teiseks rahvusvaheliseks valuutaks**. Eurodes väeringustatud rahvusvahelised võlakirjad ületasid USA dollaris väeringustatud vastavate võlakirjade mahu 2004. aastal, kusjuures 36 % laenudest, mida euroala pangad annavad mitteeuroala laenusajatele, on väeringustatud eurodes, samal ajal kui USA dollarites väeringustatud laenud moodustavad 45 %. Euro on tähtsuselt teine valuuta, millega kaubeldakse rahvusvahelistel valuutaturgudel üle maailma, ning üle kolmandiku kõigist valuutaturu tehingutest tehakse eurodes. Euro ametlik kasutamine on suurenenud ja eurodes väeringustatud avalikustatavate reservide osakaal tõusis 18 %-lt 1999. aastal rohkem kui 25 %-le 2007. aastal. Samuti on suurenenud euro tähtsus kaubaarvete esitamisel või maksmisel, kusjuures üle 50 % euroala väliskaubandusest toimub eurodes. Euro on muutunud väga

oluliseks ka mitmes kolmandas riigis ning eelkõige euroala kandidaatriikides ja ELi naaberriikides, kus ligikaudu 60 % kaubaarvetest esitatakse eurodes.

Euroalast on saanud **Euroopa ja maailma majanduse stabiliseeriv jõud**. Tänu euro suurenevale rahvusvahelisele staatusele ja euroala majanduse suurusele mõjutab majandus- ja rahaliidu poliitika järjest enam maailmamajandust. Euroala tasakaalus välispositsioon, usaldusväärne makromajanduslik raamistik ja kindel rahandussüsteem on aidanud kaasa maailmamajanduse korrapärasele arengule isegi viimasel paaril kuul, mil olukord oli väga ebastabiilne.

Euroalal on arendatud välja **kindel majandusjuhtimise struktuur**. Kuigi kõige tähtsamad majanduspoliitilised otsused tehakse liikmesriigi tasandil, on majandus- ja rahaliidu liikmesriikides tekkinud ühine arusaam, et majandus- ja rahaliidu tõhusaks toimimiseks on oluline usaldusväärne riigi rahandus ning paindlikud ja integreeritud toote-, töö- ja rahaturud. Stabiilsuse ja kasvu pakti reformimine 2005. aastal suurendas liikmesriikide valitsuste osalust eelarvejuhtimise raamistikus. Majanduskasvu ja tööhõivet käsitlev uuendatud Lissaboni strateegia on ELi majanduspoliitika kooskõlastamise põhivahend ja selle suunises nr 6 on sätestatud, et liikmesriikide ülesanne on „aidata kaasa dünaamilise ja hästitoimiva majandus- ja rahaliidu kujunemisele”. **Eurogrupp on olnud peamine foorum**, kus euroala rahandusministrid saavad käsitleda ühisrahaga seotud küsimusi, mis lähevad kaugemale asutamislepingu kohasest järelevalvest ja kooskõlastamisest. Kuna eurogrupi mitteametlik olemus soodustab avatud ja otsekohest arutelu, on eurogrupp sobiv foorum, et kujundada ühiseid arusaamu ja selgeid seisukohti euroalaga seotud makromajanduslikes küsimustes. Aja jooksul on eurogrupp muutunud nähtavamaks ja olulisemaks, eriti alates esimese alalise eesistuja määramisest 2005. aasta jaanuaris. Rahvusvaheliselt on euroala välismõju suurenenud tänu ühistegevusele, millest annab tunnistust eurogrupi kolmiku (eurogrupi eesistuja, Euroopa Keskpanka president ning majandus- ja rahaküsimuste volinik) osalemine kahepoolsetel aruteludel Hiina ja muude riikidega ning eelmisel aastal Rahvusvahelise Valuutafondi korraldatud mitmepoolsetel nõupidamisel, kus arutati üleilmse tasakaalutuse üle.

Kõik need positiivsed arengud kulmineerusid sellega, et **majandus- ja rahaliidu esimesel kümnel tegevusaastal loodi euroalal rekordarv töökohti – 16 miljonit**. Tööhõive on alates ühisraha loomisest suurenenud peaaegu 15 %, samal ajal kui töötus tööealise elanikkonna hulgas on vähenenud ligikaudu 7 %-le, mis on üle viieteistkümne aasta madalaim tase. Oluline on see, et töökohtade loomine on olnud kiirem kui teistes arenenud majandusega riikides, sh Ameerika Ühendriikides. Enamik kõnealustest näitajatest on paranenud peamiselt tänu tööturu- ja sotsiaalkindlustussüsteemi reformidele, mis on läbiviidud majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva Lissaboni strateegia raames, majandus- ja rahaliidu kooskõlastamise ja järelevalve raamistiku kehtestamisele ning ka palgatõusu piiramisele enamikes euroala riikides. See näitab selgelt, et Euroopa tööjõud on suuteline uute probleemidega toime tulema ja tegema vajalikke muudatusi, mille tulemusena luuakse täiendavaid töökohti ja majanduskasv suureneb.

UUED ÜLEILMSED SUUNUDUMUSED VÕIMENDAVAD PROBLEEME, MIDA MAJANDUS- JA RAHALIIDUL TULEB VEEL LAHENDADA

Üldiselt toimis majandus- ja rahaliit esimesel kümnel aastal väga hästi. Samas ei ole kõik ootused täitunud.

Potentsiaalne majanduskasv on ligikaudu 2 % aastas, mis **on liiga väike**. Tööhõive suurenemisest ja ühisraha positiivsest mõjust olenemata on tootlikkuse kasv jätkuvalt aeglustunud 1,5 %-lt 1990. aastatel ligikaudu 1 %-le sellel kümnendil. Seetõttu on euroalal sissetulek elaniku kohta 70 % Ameerika Ühendriikide vastavast näitajast. Enamik euroala väikese majandusega riikidest on olnud erakordselt edukad, samal ajal kui potentsiaalne majanduskasv oleks pidanud mõnes suure majandusega liikmesriigis olema märkimisväärselt suurem.

Lisaks on inflatsiooninäitajad ja tööjõu erikulu näitajad **erinenud riigiti märkimisväärselt ja püsivalt**. Suundumus, et euroala liikmesriikides esineb püsivaid erinevusi, on osaliselt tingitud sellest, et hinnad ja palgad on jäigad, kuna neid ei ole toodete, sektorite ega piirkondade lõikes sujuvalt kohandatud. Seoses sellega on konkurentsivõime vähenenud ja tekkinud suur väline tasakaalutus, mistõttu kohandamisaeg on majandus- ja rahaliidus pikk. Selline pikaajaline kohandamine annab tunnistust sellest, et struktuurireformid on olnud vähem ambitsioonikad kui nad olid euro kasutuselevõtuks valmistumisel. Nagu ELis tervikuna, on ka euroala tooteturud ikka veel vaid osaliselt integreeritud ja teenuste piiriülene pakkumine ei ole piisavalt arenenud.

Euro kui rahvusvaheline valuuta on suur eelis kõigile euroala liikmetele ja ELile tervikuna. Kuna euroalal **puudub selge rahvusvaheline strateegia** ja tugev esindatus rahvusvahelisel areenil, kaasnevad sellega euroalale kulud järjest üleilmastuvas maailmas. Alates 1990. aastate keskpaigast ilmnenud üleilmne majanduslik tasakaalutus hakkab mõju avaldama: vahetuskursid kõiguvad liiga palju ja finantsstabiilsuse tagamise korrale avaldatakse suurt survet. Areneva majandusega riikides kasvab nõudlus nappide energiavarude ja muude esmaste ressursside järele, mis mõjutab ressursipiiranguid, ja selle tulemusel tõusevad nafta, toidu ja muude kaupade hinnad. Sellises üleilmses muutlikus keskkonnas pakub ühisraha kaitset ja seetõttu võib euroala sattuda ainulaadsesse olukorda, kus temast saab kõneluste riskide peamine vähendaja üleilmsel poliitilisel areenil. Samas ei ole seda potentsiaali piisavalt ära kasutatud, kuna euroalal ei ole asjakohaselt määratletud rahvusvahelist strateegiat ega tõhusat rahvusvahelist esindatust.

Euro maine ei kajasta täiel määral majandus- ja rahaliidu edukat majandustegevust. Eurot süüdistatakse tihti halbades majandusnäitajates, mis on tegelikult tingitud sellest, et liikmesriigi tasandil võetavad meetmed ei ole piisavad. Lisaks usuvad mõne riigi elanikud, et euro põhjustab märkimisväärselt hinnatõusu. Kuigi euro kasutuselevõtu ajal muutus üldine inflatsioonitase vähe, kahjustas teatavates sektorites ja riikides täheldatav põhjendamatult hinnatõus euro mainet ja selline suundumus jätkub. Asjaolu, et majandus- ja rahaliidu majanduspoliitiline haare on vähenähtav võrreldes rahapoliitilise haardega, on tekitanud muret, et euroala ei ole võimeline lahendama peamisi probleeme, ja kahjustanud seega euroala mainet veelgi. On selge, et oluline töö vajab veel tegemist. Kuid lisaks algsete ootuste täitmisele iseloomustab majandus- ja rahaliidu järgmise kümnendi poliitikakava uute üleilmsete probleemide esilekerkimine, mis võimendab majandus- ja rahaliidu eespool nimetatud nõrkusi.

- **Üleilmastumine kiireneb**, kusjuures areneva majandusega riigid võistlevad arenenud majandusega riikidega madalat kvalifikatsiooni nõudvatel tegevusaladel ja järjest rohkem ka suuremat lisandväärtust andvatel tegevusaladel. Üleilmastumine võimaldab turul märkimisväärselt kasvada: tarbijate makstav hind alaneb ja valik suureneb ning tootjate tootlikkus tõuseb. Samas peavad euroala liikmesriigid olema kohanemisvõimelisemad, sest hääbuvad tööstusharud tuleb asendada uutega ning teadus- ja uuendustegevus ning inimkapital muutuvad majanduse dünaamilisuse seisukohast järjest tähtsamaks. Seoses üleilmastumisega peab euroalal olema tõhus roll maailmamajanduse ja -rahanduse juhtimisel.
- **Toidu- ja energiahinnad tõusevad**, mida kannustab maailmamajanduse kiire kasv ning muutused areneva majandusega riikide tarbimisharjumustes. Kliimamuutusega kaasneb samuti järjest suurenev majanduslik mõju. Sellised arengutendentsid võivad majanduskasvu piirata ning mõjuda halvasti sissetuleku ja jõukuse jaotumisele, arvestades et mõju kõige vasematele elanikele võib olla ebaproportsionaalselt suur. Raskendav tegur on see, et kliimamuutuse mõju leevendamine ning samal ajal toidu- ja energiahindade tõusu piiramine on keeruline ülesanne. Kõnealused probleemid võivad euroala riike erinevalt mõjutada, mistõttu on eriti oluline tagada sujuv kohanemine majandusšokkidega.
- Sarnaselt muu maailmaga **vananeb** euroala elanikkond **kiiresti**. Selle tulemusena suureneb pensionidest sõltuva elanikkonna osakaal, mis samal ajal vähendab majanduse kasvupotentsiaali. Prognooside kohaselt väheneb järgmisel neljal kümnendil töö- ja vanemaealise elanikkonna suhtarv poole võrra ja poliitika muutmata jätmise korral väheneb euroala potentsiaalne tootlikkus, kusjuures aastane näitaja oleks veidi suurem kui 1 % võrreldes praeguse umbes 2 %ga. Vananemine avaldab üsna suurt mõju ka valitsemissektori kulutustele: kui pensioni- ja tervishoiusüsteeme ei reformita, suureneb valitsemissektori kulutuste osakaal SKTs hinnanguliselt 4 protsendipunkti järgmisel neljal kümnendil. Elanikkonna vananemisega kaasnevad keerulised probleemid, mis on seotud euroala kohanemisvõimega, ning see seab ohtu riigi rahanduse jätkusuutlikkuse ja sotsiaalkindlustussüsteemid üldisemalt.

Kõnealused pikaajalised suundumused, mille mõju on järjest enam tuntav, tekitavad kõigile arenenud riikidele probleeme, mis on seotud majanduskasvu, makromajandusliku stabiilsuse, kohanemisvõime, sotsiaalkindlustussüsteemide jätkusuutlikkuse ning sissetuleku ja jõukuse jaotumisega. Kuid seoses sellega **tuleb euroalal lahendada eriti olulisi poliitilisi probleeme**, arvestades euroala suhteliselt väikest kasvupotentsiaali, halvemat kohanemisvõimet, valitsemissektori suurt võlga ja liikmesriikide majanduste suurt vastastikust sõltuvust.

KOLMEASTMELINE POLIITIKAKAVA JÄRGMISEKS KÜMNENDIKS

Majandus- ja rahaliidu kümme esimest aastat olid üldiselt väga edukad, kuid ilmnes mitu puudust, mis tuleb kõrvaldada. Tuleb tugevdada raskesti saavutatud makromajanduslikku stabiilsust ja samal ajal: **a)** suurendada kasvupotentsiaali ning tagada ja suurendada euroala elanike heaolu; **b)** tagada tõrgeteta kohanemine majandus- ja rahaliidu laienedes; ning **c)** edukalt kaitsta euroala huve maailmamajanduses. Oluline on see, et kõnealuseid jõupingutusi tuleb teha üleilmses keskkonnas, mis on alates euro loomisest märkimisväärselt muutunud, ning suutmatus neid puudusi kõrvaldada on nüüd palju kulukam.

Komisjon on kõnealuste probleemide lahendamiseks kavandanud kolmetasandilise tegevuskava.

- Sisepoliitilise tegevuskava eesmärk on tugevdada eelarvepoliitilist kooskõlastamist ja järelevalvet, et laiendada majandus- ja rahaliidu makromajanduslikku järelevalvet eelarvepoliitikast kaugemale ning paremini kaasata struktuurireformidega seotud küsimused majandus- ja rahaliidu poliitika üldise kooskõlastamise raamistikku.
- Välispoliitilise tegevuskava eesmärk on suurendada euroala tähtsust maailmamajanduse juhtimisel.
- Mõlema tegevuskava rakendamiseks on vaja tõhusamat majandusjuhtimise süsteemi.

I. Sisepoliitiline tegevuskava: parem kooskõlastamine ja järelevalve

Järelevalve tugevdamine ja laiendamine

Stabiilsuse ja kasvu pakti korrigeerivaid sätteid tuleks jätkuvalt karmilt kohaldada ning **stabiilsuse ja kasvu pakti ennetavate sätete kohast järelevalvet tuleks parandada**. Eelarvepoliitika kooskõlastamine peaks aitama eelarve täitmist paremini suunata kogu majandustsükli jooksul, st nii majanduslikult headel kui ka halbadel aegadel. Järelevalvet eelarve üle tuleks tugevdada, et hõlmata kaks peamist valdkonda:

i) **riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamine** tulevaste põlvkondade huvides. Liikmesriigi tasandil võib keskpika eelarveraamistiku vastuvõtmine aidata palju kaasa riigi rahanduse stabiilsuse ja jätkusuutlikkuse tagamisele. Selleks et kõnealused raamistikud oleksid tõhusad, peaksid need hõlmama hästi kavandatud kulu-eeskirju, mis võimaldavad automaatsetel eelarve stabilisaatoritel toimida stabiilsuse ja kasvu paktiga ettenähtud piirides ja samal ajal kohandada valitsemissektori kulukategooriaid vastavalt majanduse struktuurilistele ja tsüklilistele vajadustele. Euroala tasandil tuleks suuremat tähelepanu pöörata valitsemissektori võla arengutendentsidele ja samal ajal tuleks tugevdada keskpika perioodi eelarve-eesmärke, et täita bilansiväliseid kohustusi. Lisaks võivad pikaajalised eelarveprognoosid, milles käsitletakse vananemise mõju riigi rahandusele, aidata liikmesriikidel koostada jätkusuutlikkuse strateegiat ning edendada meetmeid, mille eesmärk on reformida penisoni- ja tervishoiusüsteeme ning tõsta tööhõivet;

ii) **riigi rahanduse kvaliteedi tõstmine** ehk riigi raha otstarbekam kulutamine, milleks tuleks tagada, et valitsemissektori kulutused ja maksusüsteemid põhineksid majanduskasvu ja konkurentsi soodustaval tegevusel. Samuti aitaks sotsiaalkulutuste programmide reformimine nii, et need tagaksid parema sissetulekute kaitse ja samal ajal suurendaksid stiimuleid töötamiseks (paindlikkuse ja turvalisuse ühendamine), oluliselt parandada riigi rahanduse jätkusuutlikkust ja kvaliteeti ning tagaks ka selle, et eelarve toetaks makromajanduslikku stabiilsust.

Kuid lisaks eelarve järelevalvele **tuleks järelevalvet laiendada, et vähendada makromajanduslikku tasakaalutust.** Tuleks järgida liikmesriikides toimuvaid selliseid arengutendentse nagu jooksevkonto puudujäägi suurenemine ning pidev inflatsioonierinevus või tasakaalustamata majanduskasvu suundumus, arvestades asjaolu, et ülekandeeffekti tekkimine ja euroala riikide majanduste suurenev vastastikune sõltumine tähendavad seda, et need arengutendentsid ei tekita muret mitte ainult asjaomasele riigile, vaid kogu euroalale. Majandus- ja rahaliidu kümme esimest tegevusaastat osutavad sellele, et kuigi turuintegratsioon (eriti finantsteenuste integratsioon) on üldiselt majandus- ja rahaliidule kasulik, kuna aitab makromajanduslikke kõrvalekaldeid vähendada (sest võimaldab riske ajas ja ruumis jagada ning soodustab ressursside ümberjagamist), võib see aga asjakohase poliitika puudumisel suurendada erinevusi osalevates riikides. Mõned neist erinevustest võivad olla soodsad, st kajastavad järelejõudmist või isegi tavapärast kohandamist, ja teised ohtlikud, st kajastavad ebatõhusat kohandamist. Viimasel juhul aitaks paranenud järelevalve asjaomastel riikidel reageerida enne, kui kõrvalekalded süvenevad.

Euroala kandidaatriikide laialdasem järelevalve, mis sarnaneks praeguste euroala riikide jaoks kavandatava järelevalvega, aitaks kandidaatriikidel olulisel määral valmistuda ühisraha kasutamisega seotud probleemide lahendamiseks. Mitmes tulevases euroala liikmesriigis liiguvad suured kapitalivood (kajastab sissetulekute oodatavat jätkuvat kiiret kasvu) ja finantssektor areneb kiiresti, mis võib krediiti suurendada (tavaliselt madalalt baasilt) ja tekitada välist tasakaalutust. Praegu teostatakse järelevalvet tulevaste euroala riikide üle lähenemisprogrammide hindamise kaudu. Samas on võimalik anda paremaid poliitilisi juhiseid ja järgida põhjalikumalt majanduse arengut eelkõige riikides, kes osalevad vahetuskursimehhanismi ERM II raamistikus, mis on üks euro kasutuselevõtu kriteeriumidest ning samal ajal soodustab nominaalset ja tegelikku lähenemist. Sellega ei tohiks kaasneda täiendavate piirangute seadmist euroalaga liitumisel.

Järelevalve peab tuginema olemasolevatele vahenditele. Eelarvepoliitika järelevalve ja majanduspoliitika kooskõlastamise põhivahendid tuginevad selgelt asutamislepingule ning stabiilsuse ja kasvu paktile. Stabiilsuse ja kasvu pakti korrigeerivate sätete jõustamine on jätkuvalt peamine vahend, mille abil tagatakse asutamislepingu nõuete täitmine. Stabiilsuse ja kasvu paktiga on ette nähtud keskpika perioodi eelarvestrateegiate määratlemine ja hindamine, kusjuures nõukogu esitab arvamuse liikmesriikide stabiilsusprogrammide kohta. Asutamislepingu artiklis 99 on sätestatud, et „liikmesriigid käsitlevad oma majanduspoliitikat kui ühise huvi küsimust” ning „kooskõlastavad selle nõukogus”. Euroala ja riigispetsiifilised soovitusel, mis anti välja Lissaboni strateegia raames, on peamised suunamise ja järelevalve vahendid. Samas on võimalik parandada kõnealuste vahendite kasutamist. Majandus- ja rahaliidu kümme esimese tegutsemisaasta analüüs näitab, et stabiilsuse ja kasvu pakti ennetavaid sätteid on vaja tugevdada, nagu on ka heaks kiidetud majandus- ja rahandusministrite nõukogus,² et toetada jätkusuutlikku eelarvepoliitikat ja lahendada ulatuslikemaid küsimusi, mis võivad mõjutada liikmesriikide makromajanduslikku stabiilsust ning majandus- ja rahaliidu üldist toimimist. Neid asutamislepingul põhinevaid vahendeid täiendab keskpika perioodi eelarve läbivaatamine, mida eurogrupp teeb iga aasta kevadel. Kuigi kõnealusel läbivaatamisel on seni keskendutud eelarve järelevalvele, tuleb selle vastastikuse järelevalvemehhanismi reguleerimisala laiendada, et tõhustada asutamislepingul põhinevat järelevalvet.

² KOM(2007) 316.

Struktuuripoliitika parem integreerimine kooskõlastamisprotsessi

Euroala on eriti huvitatud struktuurireformide edukusest. Reformide kiirendamine on tervitatav ELis tervikuna, kuid euroala jaoks on see hädavajalik. Parema reageerimise turu muutustele on kasulik kahel põhjusel – pikas perspektiivis suurendab see elatustaset, võimaldab samal ajal majandusšokkidega paremini kohaneda ja soodustab makromajanduslikku stabiilsust. Komisjoni analüüside empiirilised tõendid osutavad sellele, et ühisraha kasutavates riikides on struktuurireformide multiplikaatorid palju suuremad kui muudes riikides, st struktuurireforme teostavad riigid saavad rohkem kasu, samal ajal kui mahajäävad riigid maksavad tegevusetuse eest kõrget hinda. Majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva Lissaboni strateegia (mis on olnud oluline struktuurireformide lisamisel poliitikakavva) suunis nr 6 euroala ja euroalaspetsiifiliste soovitude kohta on aluseks kõige kiireloomulisemate tegevusvaldkondade kindlaksmääramisel. Komisjoni ja liikmesriikide vahelise partnerluse põhimõttest lähtuv Lissaboni strateegia on reformide juhtimise aluseks nii euroalal kui ka igas liikmesriigis.

Euroala heaks toimimiseks on oluline kõrvaldada tooteturu integreerimise ülejäänud tõkked. Kuigi majandus- ja rahaliit ning ühtse turu programm on andnud tõuke avatuma ja konkurentsivõimelisema majanduse loomisele, ei võimalda väike tootlikkuse kasv ja turule sisenemise tõkked (eelkõige teenuste osas) euroalal ikka veel tõhusalt kohaneda muutuva majandusolukorraga ning tekitavad hinnasurvet. Innovatsioon ja tehnoloogiate levitamine on olulised tegurid konkurentsi ja tootlikkuse suurendamisel ning selles osas esineb euroala liikmesriikides mahajäämust. Kõnealuste puuduste kõrvaldamiseks tuleks kasutada ühtse turu läbivaatamise raames kavandatud turuseiresüsteemi.

Euroala riikide **tööturud peavad paremini toimima**, et euroala kohaneks üleilmastuvas majanduses ja potentsiaalne majanduskasv suureneks, arvestades vananevat rahvastikku. Paindlikumad palgad ja mitmekesisustumine tööstusharude, ametite ja piirkondade lõikes ning investeerimine inimkapitali on olulised konkurentsi suurendamisel ja võimaldavad majandusšokkide korral ressursse tõrgeteta ümber jaotada. Mitmed Lissaboni strateegia raames läbiviidud reformid tööjõukasutuse parandamiseks on end ära tasunud. Samas on edasiminekuks olnud riigiti ebaühtlane ja just edasiminekuks peaks olema reformide keskmes ka järgmisel kümnendil. Sotsiaalkulutuste programmide reformimise ja aktiivse tööturupoliitika eesmärk peaks olema parandada sisetuleku kaitset ja samal ajal suurendada tööstiimuleid.

Euroala saab **ELi finantsintegratsiooni edendamise suhteliselt palju kasu**. ELi rahaturgude integreerimisel on saavutatud märkimisväärset edu, kuid on vaja teha suuremaid jõupingutusi, et muuta euroala rahaturud tõhusamaks ja likviidsemaks. See lihtsustaks tänu riskide jagamisele majanduslikku kohanemist ja soodustaks ühtse rahapoliitika mõju ühtlasemat ülekandumist euroalal. Eelkõige on vaja teha rohkem jõupingutusi, et parandada piiriüleste finantsteenuste pakkumist jaeturul, tõhustada ettevõtete ja riigi võlakirjade rahastamist ning vähendada reguleerimise ja järelevalvega seotud kulusid, mida mitmes erinevas jurisdiktsioonis töötavatel finantsvahendajatel tuleb katta. Seoses eurosüsteemi ja osalevate liikmesriikide jagatud kohustusega tagada euroala finantsstabiilsus on finantsintegratsiooni suurenedes vaja teha rohkem piiriülest koostööd kriiside ennetamise, ohjamise ja lahendamise valdkonnas. Arvestades tõhususe ja stabiilsusega seotud kõnealuseid konkreetseid kaalutlusi ning rahaturgude praegusest ebastabiilsusest saadud õppetunde, peaks euroalal olema suur roll ELi finantsintegratsiooni tegevuskava edendamisel ja ELi finantsstabiilsuse tagamise korra parandamisel.

Selleks et majandus- ja rahaliidu potentsiaali saaks täiel määral ära kasutada, on vaja **ergutada reformide läbiviimist** euroalal. Struktuuripoliitika integreerimine euroala kooskõlastamise protsessi võib anda kasu kolmel viisil: a) soovitusel kogu euroala jaoks koos Lissaboni strateegia koondsuunistes sisalduvate riigispetsiifiliste soovitustega moodustavad struktuurireformide kooskõlastamise tugiraamistik; nende rakendamist tuleb põhjalikumalt jälgida; b) stabiilsuse ja kasvu pakti reformimisega 2005. aastal võimaldati keskpika perioodi eelarve-eesmärkide hindamisel võtta arvesse selliseid struktuurireforme, mis on lühikeses perspektiivis majanduslikult kulukad, kuid pikas perspektiivis suurendavad majanduskasvu ja eelarve jätkusuutlikkust. Selleks et tagada stabiilsuse ja kasvu paktiga võetud kohustuste täitmine, tuleks kehtestada vastastikune järelevalvemehhanism, mis põhineb Lissaboni strateegia raames loodud analüütilisel raamistikul ja liikmesriikide eelnevalt esitatud teabel; c) selleks et parandada reformide läbiviimise järjestust, tuleks seada esmatahtsaks rahaturgude toimimise tõhustamine. See mitte ainult ei soodusta majanduskasvu ja kohandumist, vaid annab ka tõuke muude struktuurireformide läbiviimiseks, kuna toob esile reformide pikaajalised eelised ja võimaldab suunata kapitalivoogusid struktuurireformidega loodud uutesse investeerimisvõimalustesse.

II. Välispoliitiline tegevuskava: suurendada euroala rahvusvahelist tähtsust

Euro rahvusvahelise staatusega kaasnevad **eelised, vastutus ja riskid**. Euro aitab arendada Euroopa finantssektorit, euro kui reservvaluutaga kaasneb müntimismaksust saadav tulu ning euro vähendab vahetuskursi kõikumise mõju, sest üha rohkem kehtestatakse hindu ja esitatakse arveid eurodes. Samas euroala suuruse tõttu mõjutavad majandus- ja rahaliidu poliitilised otsused ja majanduslikud suundumused ka teisi riike eelkõige seepärast, et maailma rahaturgude kaudu kanduvad mõjud rahvusvaheliselt järjest enam edasi. Euro suureneva rahvusvahelise staatusega kaasnevad riskid, kuna seetõttu mõjutavad euroala negatiivsed portfelli struktuurimuutused, mis hõlmavad peamisi rahvusvahelisi valuutasid ja varaklasse. Kokkuvõttes on euro suurenenud tähtsus rahvusvahelise valuutana ning euroala riikide majanduse ühine tugevus muutnud majandus- ja rahaliidu liikmete ja nende rahvusvaheliste partnerite jaoks mängureegleid.

Seepärast peab euroala **koostama rahvusvahelise strateegia**, mis vastaks ühisraha rahvusvahelisele staatusele. Euroala, mis juba toimib naaberriikide jaoks stabiliseeriva jõuna, kutsutakse pärast esimese kümne tegutsemisaasta edu üles arendama välja selget ja kõikehõlmavat rahvusvahelise majanduse ja rahanduse strateegiat. Euroala peab olema mitmepoolsetel foorumitel ja strateegiliste partneritega peetavates kahepoolsetes dialoogides aktiivsem ja ennakkehtestavam. Euroala peab parandama kooskõlastamist ning määratlema ühised seisukohad ja (vajaduse korral) ühtse pädevuse kõigis kõnealustes küsimustes. Euroala peab teostama ühtset vahetuskursipoliitikat ning võtma kohustuse lahendada finantsstabiilsuse ja makromajandusliku järelevalvega seotud küsimused. Oht, et üleilmne tasakaalutus mõjutab euroala ja selle liikmete konkurentsivõimet ebasproportsionaalselt, suurendab kõnealuseid vajadusi veelgi.

Kõige tõhusam viis, kuidas euroala mõju saaks viia vastavusse tema majandusliku tähtsusega, on **kujundada ühiseid seisukohti ja tugevdada esindatust**, kusjuures euroalal peaks lõpuks olema üks koht asjaomastes rahvusvahelistes finantsinstitutsioonides ja foorumitel. See on ambitsioonikas eesmärk ning välispoliitilise tegevuskava edu sõltub eelkõige euroala tõhusamast juhtimissüsteemist. Kuigi teised riigid leiavad tihiti, et EL ja euroala on rahvusvahelistes organisatsioonides ülesindatud (arvestades kohtade arvu ja hääleõigust), ei vasta euroala mõju rahvusvahelistel foorumitel ikka veel tema majanduslikule tähtsusele. Ühtse esindatuse loomine suurendaks euroala rahvusvahelist läbirääkimispositsiooni ja vähendaks rahvusvahelise kooskõlastamise maksumust euroala ja tema peamiste partnerite jaoks. Tänu sellele vabaneksid kohad, mis võimaldaks areneva majandusega riikidel suurendada osalust rahvusvahelistes finantsinstitutsioonides.

III. Majandus- ja rahaliidu juhtimise tõhustamine

Majandus- ja rahaliidu **majandusjuhtimise süsteemi tuleb tõhustada**, et lahendada euroala probleemid. Seda arvestades on praegu kohustused üldiselt hästi jagatud institutsioonide ja vahendite vahel, mille abil teostatakse majandus- ja rahaliidu majanduspoliitikat. Sellest hoolimata on selgelt vaja kohendada institutsioone ja tavasid, et lahendada ilmnevad poliitilised probleemid.

ELi kõigi liikmesriikide suurem osalemine majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus on peamine tegur, mis tagab majandus- ja rahaliidu tõhusa toimimise. Alates loomisest on majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu toiminud majanduspoliitiliste otsuste tegemise foorumina ELis ning arvestades euroala ja ELi suurenevat omavahelist kattuvust, peaks majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu jääma majandus- ja rahaliidu majandusjuhtimise süsteemis keskele kohale ning seepärast tuleks majandus- ja rahaliiduga seotud küsimusi rohkem integreerida majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu töösse. Eelkõige soosiks see järjepidevama lähenemisviisi järgimist majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu pädevusse kuuluvates valdkondades (makromajanduspoliitika, rahaturud ja maksustamine) ja tagaks nende hea koostoeime. Kehtiv asutamisleping jätab piisavalt ruumi kõnealuse valdkonna selliseks terviklikumaks kooskõlastamiseks ja järelevalveks kogu ELis. Kuigi uuendatud Lissaboni lepingu ratifitseerimise korral tugevdatakse euroala liikmesriikide rahandusministrite tähtsust majandus- ja rahaliidu toimimist käsitlevates küsimustes, arutatakse kõiki kõnealuseid küsimusi majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus.

Eurogrupp peaks jätkuvalt olema platvorm, mis võimaldab majandus- ja rahaliidu poliitika kooskõlastamist ning järelevalvet tugevdada ja laiendada. Seoses eelarve järelevalvega peaks eelarvepoliitika eelnev kooskõlastamine, mis toimub keskpika perioodi eelarve läbivaatamise teel, suunama eelarve täitmist majandustsükli jooksul, et lahendada protsüklilise poliitikaga seotud probleeme. Arvestades elanikkonna vananemist, on peamine ülesanne tõhustada stabiilsuse ja kasvu pakti ennetavaid sätteid, et aidata kaasa ambitsioonikate keskpika perioodi eesmärkide saavutamisele. Selleks et hoida ära tasakaalutuse teke ja liigsed erinevused euroala riikide vahel, peaks eurogrupp vahetama seisukohti, arendama poliitilisi suunised ja jälgima seda, kuidas liikmesriigid täidavad nõudeid kohanemisvõimet ja makromajanduslikku stabiilsust suurendavates valdkondades. Vastastikust järelevalvet (st mitmepoolsed arutelud ühe või mitme riigi asjaomaste arengutendentside üle) tuleb tugevdada, et julgustada rahandusministreid käsitlema riiklikke küsimusi ja poliitikat euroala perspektiivist lähtuvalt. Lisaks peaks eurogrupp pöörama rohkem tähelepanu Lissaboni strateegia raames euroala jaoks välja antud soovitudele, et

suurendada potentsiaalset majanduskasvu ja tõsta struktuurireformide teostamise abil konkurentsivõimet.

Komisjoni tugev toetus on oluline, et tagada majandus- ja rahaliidu tõhus toimimine. Komisjoni kutsutakse üles soodustama poliitika kooskõlastamist ja võtma oma ettepanekutes arvesse majandus- ja rahaliidu mõõdet. Komisjon peaks tugevdama eelarve ja makromajanduse järelevalvet ning edendama majandus- ja finantsintegratsiooni. Komisjon peaks järelevalve teostamisel sügavamalt hindama euroala majanduse ja rahanduse arengut ning keskenduma eelkõige liikmesriikide poliitiliste meetmete ülekandumisele. Koostöös liikmesriikidega tuleks jätkata tööd, et muuta eelarve tsüklilised ja struktuurilised näitajad täpsemaks. Välispoliitilise tegevuskava osas peab komisjon suurendama oma tähtsust rahvusvahelistes dialoogides ja foorumitel. Kokkuvõttes peab komisjon toetama majandus- ja rahaliidu toimimise tõhustamist nii sisepoliitilisel kui ka rahvusvahelisel tasandil ja võtma asutamislepinguga talle antud kohustuse olla usaldusväärse majanduspoliitika järelevalvaja. Selleks peaks komisjon paremini kasutama asutamislepinguga ette nähtud vahendeid.

Uus asutamisleping võimaldab ratifitseerimise korral tugevdada majanduspoliitika kooskõlastamist ja järelevalvet euroalal. Euroopa Liidu toimimist käsitleva tulevase lepingu artikliga 136 on ette nähtud võimalus „võtta vastu meetmeid euroala liikmesriikide jaoks, et tugevdada eelarvedistsipliini kooskõlastamist ja järelevalvet ning kavandada majanduspoliitilisi suuniseid, tagades samal ajal, et meetmed on kooskõlas kogu liidu jaoks võetud meetmetega ja et selliste meetmete üle teostatakse järelevalvet”. Lisaks suurendaks kõnealune leping komisjoni kui sõltumatu kohtuniku rolli mitmepoolse järelevalve teostamisel, kusjuures artikliga 121 võimaldatakse komisjonil teha liikmesriikidele otseseid hoiatusi, kui nende majanduspoliitika ei ole kooskõlas üldsuunistega või seab ohtu majandus- ja rahaliidu nõuetekohase toimimise.

Majandus- ja rahaliidu juhtimise süsteem **peab tagama euroala sujuva laienemise**. Järgmisel kümnendil peaks euroala hõlmama enamikku praegusi ELi liikmesriike ning selle protsessi nõuetekohane kulgemine tagab euroala majanduse tõhusa toimimise tulevikus. ERM II-s osalemise ajal peaksid riigid kasutama ära suurenenud makromajanduslikku stabiilsust, et võtta vastu usaldusväärne makromajandus- ja struktuuripoliitika. Nagu lepingus täpsustatud, peaks komisjon korrapäraselt ja õiglaselt hindama lähenemise jätkusuutlikku edukust. Eurogrupp ning majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu peaksid omakorda võtma erikohustuse luua usaldus, jälgida majanduse arengut ning anda tulevastele euroala liikmesriikidele vajalikke suuniseid seoses poliitika ja reformidega, mida on vaja läbi viia, et tagada euroala liikmesriikide nominaalne ja tegelik lähenemine.

On vaja **parandada ELi institutsioonides ja laiemas avalikkuses peetavat arutelu majandus- ja rahaliidu üle**. Komisjon peaks arendama dialoogi ja konsulteerima eelkõige Euroopa Parlamendiga, kuid samuti ka muude Euroopa ja liikmesriikide sidusrühmadega. Sarnaselt peaks eurogrupp arendama dialoogi Euroopa Keskpangaga, Euroopa Parlamendiga ja euroala sotsiaalpartneritega. Kõik need institutsioonid komisjoniga eesotsas peaksid avalikkust paremini teavitama majandus- ja rahaliitu käsitlevatest küsimustest. Eelkõige on vaja paremini selgitada euroga kaasnevaid olulisi makro- ja mikromajanduslikke eeliseid, nagu euro stabiliseeriv jõud rahaturgude hiljutise heitlikkuse ajal ning majandus- ja rahaliidu majanduspoliitika oluline ja kasulik panus.

JÄRELDUSED

Majandus- ja rahaliit on olnud vaieldamatult edukas. Kümne aasta jooksul on majandus- ja rahaliit taganud makromajandusliku stabiilsuse, kannustanud (eelkõige iga järjestikuse laienemisringiga) Euroopa majandusintegratsiooni, parandanud vastupanuvõimet ebasoodsatele majandusšokkidele ning muutunud piirkonnas ja maailmas stabiliseerivaks jõuks. Ühisraha ja seda toetav poliitiline raamistik on osutunud praegu rohkem kui kunagi varem suureks eeliseks. Samas on majandus- ja rahaliidu potentsiaali võimalik veelgi ära kasutada. See koos üleilmastumise kiirenemise, loodusvarade vähenemise, kliimamuutuse ja elanikkonna vananemisega osutavad, et majanduspoliitikat tuleb paremini kooskõlastada, struktuurireforme tuleb jätkata, euroala rolli maailmas tuleb suurendada ning liikmesriigid peavad võtma kindla kohustuse saavutada need eesmärgid. Asjaolu, et kõnealuste üleilmsete suundumuste mõjul juba tõusevad energia, toidu ning muude kaupade hinnad, rahaturud on ebastabiilsed ja vahetuskurssi korrigeeritakse maailmas, rõhutab õigeaegse tegutsemise vajalikkust.

Sise- ja välispoliitilise tegevuskava täitmine ning juhtimise parandamine, nagu on käesoleva dokumendiga kavandatud, aitavad lahendada mitmeid euroala ja maailmamajanduse ees seisvaid probleeme. Samuti kaasnevad sellega kõigi ELi liikmesriikide jaoks järgmised eelised.

- **Majandus- ja rahaliit jääb ELi integratsiooni verstapostiks.** Kuigi majandus- ja rahaliidu eesmärgid ja saavutused on olnud peamiselt majanduslikud, ei ole see kunagi olnud üksnes majandusprojekt. Alates loomisest on majandus- ja rahaliit olnud oluline tegur ELi integratsiooniprotsessis. See roll on isegi suurenenud alates 2004. aastast, mil 15-liikmeline EL hakkas laienema 27-liikmeliseks ja kõik ELi vastliitunud liikmesriigid hakkasid valmistuma euro kasutuselevõtuks. Tulevane euroala liikmesus on olnud üks peamine tegur, mis on aidanud kõnealustel riikidel läheneda ELi elatustasemele.
- **Hästi toimiv majandus- ja rahaliit on suur eelis ELile tervikuna,** kuna suur enamik ELi liikmesriikidest, kui mitte kõik liikmesriigid ühinevad lõpuks majandus- ja rahaliiduga. Euroala hästi toimiv majandus suurendab kogu ELi jõukust ja dünaamilisust, tänu millele tugeneb avalikkuse toetus ELi integratsioonile nii euroalal kui ka väljaspool.
- **Tugev majandus- ja rahaliit suurendab ka ELi juhtrolli maailmamajanduses.** Hästi toimiv euroala suurendab majandus- ja rahaliidu välispoliitilist tähtsust nii makromajanduse valdkonnas kui ka seoses maailmamajanduse järelevalve ja reguleerimisega. Kui majandus- ja rahaliit tõestab, et suudab euroala välist rolli tugevdada ja võtta üleilmseid kohustusi, mõjutab see positiivselt teisi poliitikavaldkondi, nt jätkusuutlikku arengut, arenguabi, kaubanduspoliitikat, konkurentsi ja inimõigusi, kus EL soovib saavutada üleilmset juhtpositsiooni.

Selle tervikliku tegevuskava rakendamine nõuab poliitilist tahet ja järjekindlust. . Majandus- ja rahaliidu edu näitab, et poliitilised algatused ja ambitsioonid võivad anda märkimisväärset majanduslikku, sotsiaalset ja poliitilist kasu. Kuid selle täielikuks ärakasutamiseks on oluline tagada kõigi osaliste jätkuv kaasamine. Seepärast julgustab komisjon kõnealuste teemade ulatuslikku arutelu 2008. aasta teisel poolel, et edendada laialdast üksmeelt ELi institutsioonides ning mitmetes asjaomastes organites ja sidusrühmades seoses kõnealuse tegevuskava osadega. Komisjon esitab sellele aruteludele tuginedes asjakohased konkreetsed ettepanekud.